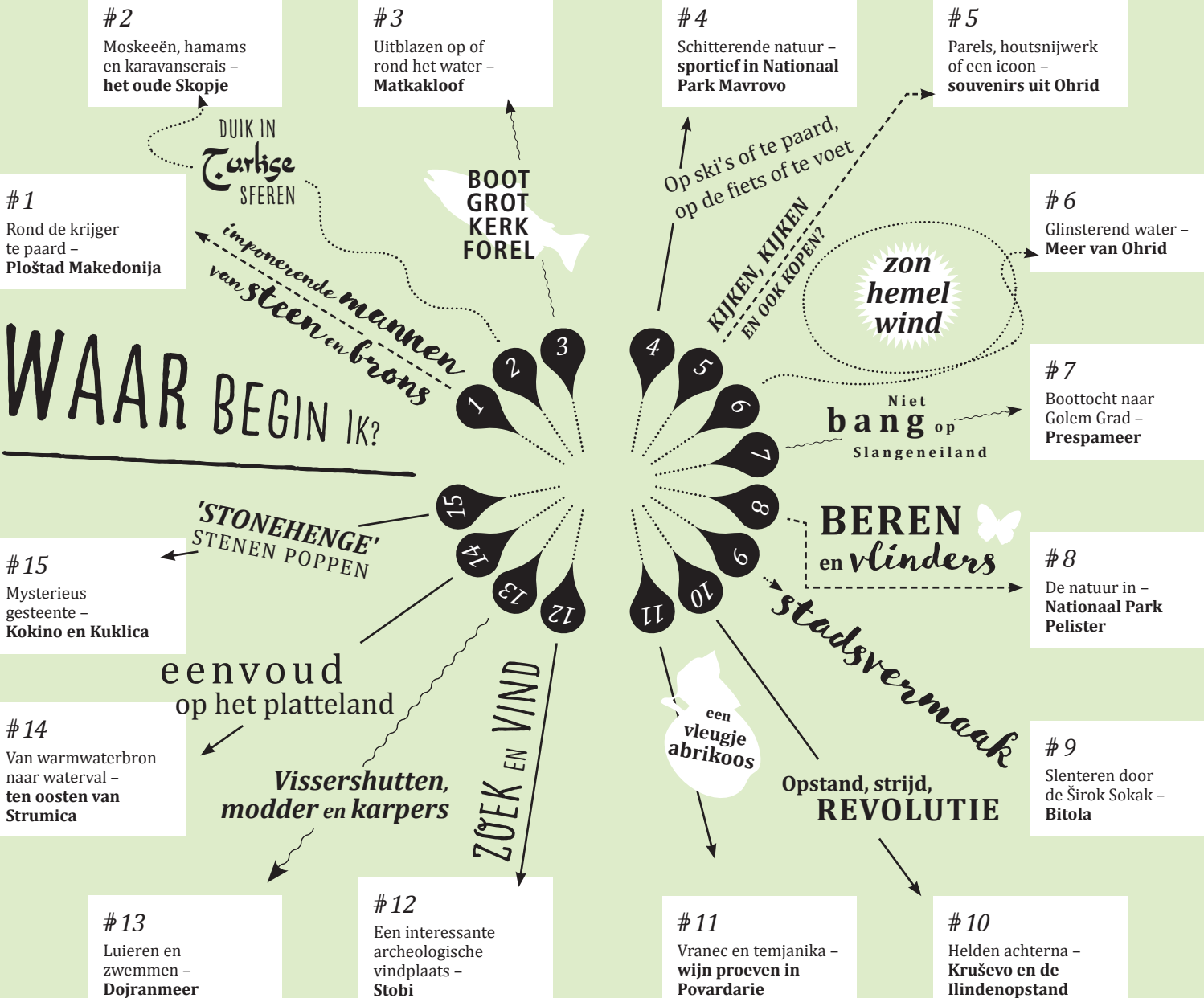

Het kompas van Noord-Macedonië

15 manieren om je onder te dompelen in Noord-Macedonië

In de oude stad

Dit hotel beschikt op 5 minuten lopen ook over kamers en appartementen met uitzicht op de Vardar.

Nikola Vapcarov 10, tel. 02 3232 512, hotelsolun.com, 2 pk vanaf €125

Klein en fijn Rose Diplomatieque 2

Rustig gelegen hotel. De kamers hebben parketvloeren en hun inrichting wordt gekenmerkt door veel bloemmotieven. Met restaurant en cafeetje. Als de temperatuur het toelaat, kun je hier lunchen of dineren in de aangename tuin.

Roza Luksemburg 13, tel. 02 3135 469, rosediplomatique.com.mk, 2 pk vanaf €60

Ideale locatie

De Koka 3

Functionele inrichting. Prima uitvalsbasis voor een verkenning van de stad.

Goce Delčev 5, tel. 02 3112 200, hoteldekoka.mk, 2 pk vanaf €90

Eten en drinken

Warm en sfeervol

Stara Kuka 1

In een authentiek huis uit 1836 dat op zich al een kijkje waard is, wordt in een

gezellige ambiance een goede maaltijd bereid. Verschillende gerechten komen uit de traditionele houtoven.

Pajko Maalo 14, tel. 02 3131 376, starakuka.mk

Populaire kebabzaken

Destan 2

Zowel in het nieuwe als het oude Skopje kun je naar deze eenvoudige eetent voor overheerlijke kebab.

11 Oktomvri 18 en Sali Asim

Mediterrane ambiance

Pelister 3

Heerlijk terras waar een goede mix van Italiaanse en Macedonische gerechten wordt geserveerd. Lekkeres salades.

Pelister is trouwens ook een hotel.

Ploštad Makedonija, tel. 02 3112 482, pelister-hotel.com.mk

Winkelen

Alles en nog wat

Ramstore 1

Shopping mall met supermarkt die een gevarieerd aanbod aan levensmiddelen heeft, maar evengoed een keur aan kleine winkels, een bioscoop en cafés.

Kiril i Metodij 13, ramstore.com.mk, ma.-za. 8-22, zo. 10-20 uur

Leuke markt

Zelen Pazar 2

Groente, fruit en zuivel, maar ook veel non-food. De kooplieden beginnen al om 6 uur 's ochtends en houden het vaak vroeg in de middag voor gezien.

Dag. ca. 6-ca. 16 uur

Chocolade

Kraš 3

Kroatische chocoladespecialist sinds 1911. Probeer de populaire *bajadera*.

Dame Grujev 3, Makedonija 41, ma.-za. 8-20 uur

Uitgaan

Gevarieerd muziekaanbod

Makedonia Filharmonia 4

Het in 2017 in gebruik genomen

concertgebouw onder een enorme koepelconstructie van staal en glas. De bezoekers zijn er onder de indruk van de akoestiek. Dit is de thuishaven van het Macedonisch Filharmonisch Orkest.

Goce Delčev 2, tel. 02 3238 182, filharmonija.mk

Groot wit theater

Opera en Ballet 4

In een reusachtig modern theatergebouw naast het concertgebouw kun je terecht voor opera- en balletvoorstellingen. Verder worden er de 'May Opera Evenings' georganiseerd, een operafestival met toonaangevende solisten uit de hele wereld.

Goce Delčev 4, tel. 02 3118 451, mob.com.mk.

IN DE OMGEVING

Roma-wijk

De grootste Roma-nederzetting van de Balkan heet **Šuto Orizari**, kortweg Šutka, en is een noordelijke wijk van Skopje. Maak eens kennis met een bijzondere wereld. Er is iedere dag markt.

Boven op de Vodno

Waar je ook bent in Skopje, het stalen **Millenniumkruis** (D 3) op de berg Vodno, ten zuiden van de stad, is vaak te zien. Het is, met zijn 66 m, een van de grootste exemplaren ter wereld. Het kruis bestaat uit 33 delen, verwijzend naar de leeftijd van Jezus. De ronde basis heeft twaalf kleinere betonnen pijlers ('de apostelen') en vier grotere ('de evangelisten'). Het kruis werd hier in 2000 neergezet om de viering van twee millennia christendom luister bij te zetten.

In 2013 werd ernaast de eerste steen gelegd voor een indrukwekkende **telecommunicatietoren** die ver boven het kruis uitsteekt (155 m): een nogal raar gezicht.

Vanaf ongeveer halverwege de berg, bij hotel-restaurant Vodno, loopt er een **kabelbaan** naar de top (mei-sept. 10-20, apr. en okt. 10-18, nov.-mrt. 10-17 uur, MKD120). Het hotel bereik je met de speciale 'millennium cross-bus' vanaf

In Den Doolaards roman *De bruiloft der zeven zigeuners* (1939) leidt hoofdpersoon Branko een zekere professor Cigogne rond. Deze hoogleraar in de kunstgeschiedenis en in Byzantologie doet onderzoek naar **muurschilderingen** in Macedonische kerkjes. Nadat hij het **Pantelejmon** heeft gezien, roept hij bijna euforisch tegen Branko: 'Weet u wel dat ik het bijna bevestigde vermoeden heb dat de Renaissance, deze wereldschokkende geestesbeweging, niet in Italië, maar hier in Noord-Macedonië begonnen is?' Als Branko betwijfelt of de geschiedboeken wel echt herschreven zullen moeten worden, geeft de professor een hoorcollege in een notendop: 'Ongetwijfeld hebt u wel eens van een zekere Giotto gehoord, een Italiaanse frescoschilder van omstreeks 1300. Zijn muurschilderingen gelden als het begin van de Renaissance, omdat hij zijn figuren niet meer in een star vooraanzicht schilderde, waardoor zij stijf als palingen naast elkaar komen te staan. Terwijl bij hem hoofd, armen en benen door middel van een levenmakend gebaar een driehoek vormen, was vóór hem eeuwenlang de stijve rechthoek de hoogste en onwrikbare wandschildermode. Ook schilderde hij zijn figuren driekwart en zelfs en profiel; hij breekt met het starre staren recht vooruit. Welnu! [...] Deze revolutionaire werkte in de veertiende eeuw. Weet u uit welke eeuw de fresco's dateren die we in Nerezje zagen en waar vóór mij misschien niemand ooit op lette? [...] Uit de twaalfde eeuw, vriend, de twaalfde, twee hele eeuwen vroeger! De Renaissance is uit een onbekend Macedonisch brein hier ter wereld gekomen!'

Struga B 6-7

Het is minder populair bij toeristen dan zijn grote broer Ohrid en heeft natuurlijk ook niet zo'n rijke geschiedenis, maar dat neemt niet weg dat Struga (16.500 inwoners) een leuk stadje aan het Meer van Ohrid is. En dat zullen kinderen zeker beamen, want in tegenstelling tot in Ohrid is hier een echt strand, dat ook nog eens langzaam afloopt, zodat er veilig kan worden gezwommen. Volwassenen zullen Struga waarschijnlijk vooral waarderen als zij wandelen langs de Crni Drim, de Zwarte Drim, of beter gezegd: als zij iets drinken op een van de talrijke terrassen aldaar.

Twee gebedshuizen

Wie Struga verkent, kan twee interessante gebedshuizen tegenkomen, een van christelijke en een van moslimsignatuur. De **Sveti Gjorgji** is een kerk uit 1835 die is gebouwd op de ruïnes van een kerk uit de 16e eeuw. Tussen de iconen bevindt zich er eentje van Sveti Gjorgji zelf uit 1267. De **Halveti Hayati Hasan Baba Teke** stamt uit de eerste helft van de 18e eeuw en werd gebouwd door Hasan Baba, die behoorde tot de Halveti, een soefi-orde.

Van beer tot aardewerk

De verzamelingen in het **Wetenschapsmuseum** zijn afkomstig uit de nalatenschap van Dr. Nikola Nezlobinski, een geëmigreerde Russische arts die zich in 1924 in Struga vestigde. Aansprekend is zijn collectie opgezette dieren, waaronder een beer. De archeologische vondsten zijn afkomstig van twee locaties. Bij de ingang van de Zwarte Drim werden, net als bij Gradište (► blz. 55) aan de oostkant van het Meer van Ohrid, prehistorische paalwoningen ontdekt. De eveneens aange troffen stenen bijlen, messen, enzovoort en het aardewerk zijn in dit museum te bewonderen. Net als de grafvondsten uit de hellenistische tijd die werden ontdekt

onder het huis in Struga van ene Vlado Karagjulevski.

Boro Kalajdzioski bb, museumstruga.mk, di.-vr. 9-16, za.-zo. 9-15 uur, MKD120

STRUGA ZOALS HET WAS

In het Wetenschapsmuseum is een aparte afdeling ingericht voor de **collectie-Vangel Kodzoman**. De schilder Kodzoman werd in 1904 in Struga geboren. Zijn olieverfdoeken en aquarellen laten mooi zien hoe Struga er in de eerste helft van de 20e eeuw uitzag.

Folklore en politiek

In hun geboorteplaats Struga zijn de gebroeders **Dimitar Miladinov** (1810-1862) en **Konstantin Miladinov** (1830-1862) in brons vereeuwigd en werd het culturele centrum naar hen vernoemd. Zij waren dichters en folkloristen die samen een belangrijke verzameling volksliedjes nalieten. Na zijn studie, onder andere in Griekenland, ging Dimitar les geven. Hij doceerde onder meer in Ohrid, Struga, Prilep en Bitola. Zijn jongere broer Konstantin, die nog les van hem heeft gekregen, hielp hem met het uitgeven van de door hem verzamelde volksliedjes. Dat waren er 665. Konstantin schreef bovendien zelf liederen. Zijn mooiste is *T'ga za jug* ('Verlangend naar het zuiden'), dat hij tijdens zijn verblijf in Rusland schreef (en waarnaar het wijnhuis Tikveš een van zijn rode wijnen noemde). Beide broers stierven in een gevangenis in Istanbul. Na hun dood werd het duo onderwerp van heftige discussies. Hun folkloristische activiteiten werden door de Macedoniërs geclaimd, maar de titel van de originele verzameling is *Bulgaarse volksliedjes*. De broers steunden bovendien de Bulgaarse nationale zaak. In 1983 verscheen de collectie in Skopje dan ook als de 'Verzameling van de Miladinov-broers'. Maar na 2000 keerde de oorspronkelijke titel terug, wat de nodige protesten opleverde.

De rivier de Zwarte Drim dringt binnen in Struga

Info

Kijk op de website struga.org.

Aan de Drim

Struga Riverview Hotel

Prima gelegen hotel met tien ruime, schone kamers. Fietsen beschikbaar, parkeergelegenheid en restaurant. Goede prijs-kwaliteitverhouding. Kej Boris Kidric 29, tel. 070 442 192, 2 pk vanaf €45

Aansprekende locatie

Drim

Reusachtig viersterrenhotel met tweehonderd kamers. Vrijwel direct aan het strand van het Meer van Ohrid gelegen, naast de Drim. Het beschikt over een buitenzwembad, een restaurant, een tennisbaan en een speeltuin. Met fietsverhuur en een parkeerplaats. Kej Boris Kidric 51, tel. 072 274 733, drim.com.mk, 2 pk vanaf €110

Trendy tent

Sky Drini

Moderne, drukbezochte rooftopbar met een fraai uitzicht over de stad. Je kunt

erheen voor een ontbijt tot en met een cocktail op de late avond. Op de kaart voor elk wat wils: pizza, pasta, risotto, salades, burgers, taco's en sushi.

Kej Boris Kidric 10, tel. 072 666 335, skydrini.com.mk, dag. 8-1 uur

P
POËZIE

Struga Poetry Evenings heet het bekende internationale poëziefestival dat jaarlijks, eind augustus, in Struga plaatsvindt. Het wordt altijd geopend met het gedicht *T'ga za jug* ('Verlangend naar het zuiden') van Konstantin Miladinov (► blz. 40). Zie verder svp.org.mk.

In het 'poëziepark' in de stad worden alle prijswinnaars van het poëziefestival, die de 'Gouden Wreath' ontvingen, geëerd met een plaquette. Van Rafael Alberti en Joseph Brodsky tot Seamus Heaney.

12

Een interessante archeologische vindplaats – Stobi

Midden in het wijngebied ligt de antieke stad Stobi, de archeologische trots van het land. Anders dan bij de andere grote vindplaats, Heraklea (► blz. 65), die gepropt ligt tussen de buitenwijken van Bitola, wandel je hier in een open veld zonder beschutting van bomen, maar in het voorjaar door een zee van bloemen.

Met de glooiende heuvels in de verte waan je in Stobi ver van de bewoonde wereld, hoewel de snelweg vlakbij ligt en het stadje Gradsko ook. Bezoek Stobi in de late namiddag en laat de ruïnes met hun oude zuilen rustig op je inwerken.

Rondwandeling

Begin bij het **theater** 1 waarvan de rijen zitplaatsen deels gereconstrueerd zijn. Het theater dateert uit de 2e eeuw n.Chr. en kon 7600 toeschouwers herbergen.

Achter het theater ligt, onder een groot afdak, een van de vedettestukken van de opgraving, de grote **bisschopsbasilica** 2 uit de 4e eeuw, de oudst bewaarde christelijke kerk in Noord-Macedonië. Hij werd nog tot tweemaal toe vergroot.

Het baptisterium van de grote bisschopsbasilica in Stobi. De pauw komt je misschien bekend voor, hij siert immers ook de flesetiketten van wijnhuis Stobi én de munt en het bankbiljet van 10 denar

Je kijkt in het oudste en grootste kerkschip waar een prachtige mozaïekvloer in ligt. Aan de oostkant werp je een blik in het **baptisterium** dat met mooie mozaïeken is versierd. Achter de basiliek vind je een halfronde **zuilengalerij** met tien ruimtes erachter, misschien werkplaatsen. Net als bij de bouw van de bisschopskerk is ook hier op grote schaal gebruikgemaakt van de stenen zitbanken en de zuilen uit het theater. Tussen de basiliek en de halfronde porticus loopt de Via Sacra richting **stadsmuur** 15 en **stadspoort** 3, de Porta Heraclea of Sacra.

Vervolg route

Je loopt boven langs een imposante rij grote huizen. De **domus fullonica** 4 (van de volders) dankt zijn naam aan de schelpen die hier zijn gevonden en waarvan men aannam dat ze van de purperlak waren en dus dienden om de bij de Romeinen zo geliefde purperkleurige textiel te maken. Dit wordt tegenwoordig weer tegengesproken, maar in elk geval betreft het een fors bemeten privéwoning met groot peristilium (open binnenhof) met twaalf zuilen en een hal met nissen in de halfronde achterwand waarin beelden stonden. Het **paleis van Theodosius** 5 is het meest luxueuze van alle residenties in Stobi. Men denkt daarom dat keizer Theodosius bij zijn bezoek aan Stobi in 388 hier wel zal zijn ondergebracht. Het grote peristilium, de vijver en de verblijven eromheen zijn voorzien van prachtige mozaïekvloeren. Er zijn marmeren en bronzen beelden gevonden, die helaas niet tentoongesteld zijn. Het **casino** 6 en de gevangenis (twee overwelfde ruimtes waar skeletten en resten van kettingen in gevonden zijn) er vlakbij behoorden waarschijnlijk ook tot het paleis. Het **huis van Peristeria** 7 dateert uit het begin van de 5e eeuw n.Chr. en is genoemd naar de gelijknamige familie waarvan de naam op een van de talrijke mozaïekvloeren wordt vermeld. Je ziet twee grote eetzalen waarvan er één een mozaïek met dieren en vissen en een fontein in het midden heeft. Er was een bovenverdieping want er zijn resten van een trap gevonden. Aan de zuidoosthoek van het huis bevond zich aan de straatkant een fontein 8 voor algemeen gebruik.

H
HISTORIE

Stobi werd gesticht door Philippus V, koning van Macedonië, in de 2e eeuw v.Chr. De stad lag gunstig aan de samenvloeiing van twee rivieren, de Vardar en de Černa, en was onder de Romeinen (vanaf 168 v. Chr.) eerst *municipium* en vanaf 368 n.Chr. *colonia* als hoofdstad van de Provincia Macedonia Salutaris. Vanaf de 1e tot de 3e eeuw n.Chr. sloeg Stobi eigen munten. De stad werd al vroeg een bisdom en vaardigde bisschoppen af naar de concilies van Nicaea, Chalcedon en Constantinopel. In 479 werd Stobi verwoest door de Ostrogoten onder Theodorik en in 518 maakte een aardbeving de stad met de grond gelijk. De plaats werd ontdekt in 1861, maar systematische opgravingen begonnen pas in 1924. Deze gaan nog steeds door.